

der forlanges med Hensyn til disse, endnu mindre end det, der forlanges nu, idet der blot forlanges, at den, der opretter eller overtager en saadan Skole, skal anmeldte det for Skolekommissionen, medens det dog efter Loven af 1864 forlangtes, at vedkommende skulde have en vis Duelighed. Det er ganske vist ikke blevet gennemført, men det stod dog i Loven, og nu er det taget ud. — De andre Dotationer til Friskolen skal jeg ikke komme ind paa. Som sagt, hvis Staten vil give dem, saa for min Skyld ikke nogen særlig Indvending, men jeg maa bestemt være imod, at det bliver taget fra de andre for at lægges til dem, og ogsaa der gælder det, saa vidt jeg kan skønne, at man hovedsagelig har tænkt paa Forholdene paa Landet. De Bestemmelser i § 33, at naar nogen i 10 Aar har været Lærer for 25 Børn, kan han faa en Slags Adkomst til Lønningstillæg, og den næste Bestemmelse om, at han kan faa en Slags Pension, vedrører, saa vidt jeg kan skønne, kun Landet. Men selv om det ogsaa skulde angaa Byerne, og altsaa for saa vidt er mere retfærdigt, saa er det dog, synes jeg, at gaa for vidt, og jeg kan specielt ikke gaa med til det, hvis det skal ske paa Bekostning af de offentlige ansatte Lærere. Derimod kunde jeg nok gaa med til at give noget til dem, der have undervist i virkelige Friskoler. Jeg tænker her kun paa de virkelige Friskoler, thi Privatfriskolerne i Byerne synes jeg ikke, vi skulle beskæftige os saa meget med, men Friskolerne paa Landet ere baarne oppe af en vis Ide, der er mange Folk, der have Sympati for dem, og jeg tror ikke, at dette Ting paa nogen Maade vil være med til at genere dem. Og hvis der kunde træffes Bestemmelse om, at de Lærere, der have virket ved saadanne Friskoler paa Landet, kunde faa en vis Anciennitet, hvis de siden foretrække at gaa over til en offentlig Skole, vilde jeg finde det fuldstændig svarende til, hvad der har været saa meget omdebatteret ved de private og faste Latinskoler, og det var noget, man kunde gaa ind paa, ligesom man ogsaa kunde gaa ind paa det, som den højtærede Minister antydede, at give en Sum til Naadighed for ham til at hjælpe de Friskoler, som man af en eller anden Grund mente havde Eksistensbetingelser.

Saa, mine Herrer, De ville altsaa have hørt, at der er ikke saa ganske lidt fra min Side at indvende mod Forslaget, saaledes som det nu foreligger. Jeg finder i det hele taget, at alt det ny, der er kommet til, er Forringelser i Stedet for Forbedringer, og at det ikke kan siges saa meget at være foretaget i Skolens Interesse — skønt jeg ikke

tvivler om, at det har været Meningen — som det mere har været, synes det mig, Udtrykt for visse forudbestemte Ideer, som jeg i Virkeligheden ikke tror har dette Tings Bifald og heller ikke den store Befolknings. Jeg for min Part er overbevist om, at som Forslaget foreligger fra den højtærede Minister, har det gennemgaende i langt højere Grad den store Befolknings Bifald og Samstemning, end det har i den Skiftelse, som det nu har faaet. Men paa den anden Side maa vi jo, som jeg alt har sagt, prøve paa, om vi ved gensidig Imødekommethed kunne komme til et Kompromis. Efter den Højesteretsdom, der har afgjort, at man ikke kan kræve Lærernes Antal forøget, naar der i en Skole ikke er 100 Børn, er det nu en absolut Nødvendighed, at der sker en Forandring paa dette Punkt. Det hele ligger i Øieblikket i den Grad i et Raas, saa at det ikke kan blive ved at være, som det er, afsat fra, at vi vel alle ere enige om, at 100 Børn er for meget for en Lærer, og at Lærernes Vilkaar ere blevne ringere og ringere, dels fordi deres Ejendomme ere sunkne i Værdi i Lighed med andre Ejendomme, dels fordi de lønnes efter Kapitelstakst, idet Kornets Værdi er sunket mere end alt andet, og dels fordi der i Aarenes Løb er oprettet en Mængde Smaa-skoler, som de maa dele Offer, Accidenser og Statsstilstud med. Af den ene eller den anden Grund er deres Vilkaar sunkne ned til et saadant Minimum, at der er ingen Tvivl om, at flere hundrede Lærerfamilier sidde i den bitreste Armod og kæmpe med de værste Næringsforger. Og det er utvivlsomt, at ikke blot disse, men ogsaa andre, der høre til samme Stand, og som have Medfølelse med dem, se hen til, hvad vi foretage i Rigsdagen i dette Øieblik, med den største Vængstelse for, at det skal strande, som de have sat deres Haab til. Derfor mener jeg, at vi bør gøre, hvad vi kunne, for ikke at stufte disse Familier, disse mange Lærere, som jeg regner til de bedste Hjem i vort Land, baade fordi de hjælpe Befolkningen til at lære at kende og bøje sig for den sande Kultur, og fordi de ogsaa paa andre Omraader hjælpe Befolkningen til en mennekestædig Eksistens, men at vi bør bidrage hvad vi kunne til, at de med glad Fortrøstning kunne gaa til deres Arbejde og nyde den borgerlige Anseelse, som Arbejdet fortjener. Jeg vil derfor opfordre dette høje Ting til at arbejde med al Kraft paa denne Sag. Jeg vil saa antage, at Resultatet vil blive, at vi i alt væsentligt ville føre Forslaget tilbage til den Form, hvori den højtærede Minister